

SUUNNITELMA OPPILAIDEN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ

**Halsuan kunta
Yhtenäiskoulu
18.3.2024**

Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen kasvu- ja kehitysympäristöön, psyykkiseen ja fyysiseen koskemattomuuteen sekä suojeluun kaikenlaiselta väkivallalta, vahingoittamiselta tai välinpitämättömältä kohtelulta. Oppiminen edellyttää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta.

Yhtenäiseen toimintakulttuuriimme kuuluu se, että kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään. Kiusaamisessa, häirinnässä ja väkivallassa on aina kysymys perus- ja ihmisoikeuksien loukkaamisesta ja siihen tulee puuttua välittömästi.

1. KUSAAMINEN, HÄIRINTÄ JA VÄKIVALTA

Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta voivat olla suoraa tai epäsuoraa sanallista tai fyysistä voimankäyttöä ja sosiaalista manipulointia, joka loukkaa ihmisen fyysistä, henkistä ja/tai sosiaalista koskemattomuutta. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai kouluyhteisön ulkopuolinen henkilö.

Kiusaamisesta on kysymys silloin, kun yksi ja sama lapsi tai nuori joutuu tahallisesti, toistuvasti ja systemaattisesti toisen tai toisten epäasiallisen toiminnan kohteeksi. Kiusaamiselle on ominaista kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteiden epätasapaino. Kiusaaminen on yleensä ryhmäilmiö. Vaikka vain yksi ihminen toimisi pääkiusaajana, muut ympärillä olevat henkilöt ovat myös tärkeitä vaikuttajia kiusaamistilanteen syntymiseen. He toimivat usein kiusaajaa tukevissa rooleissa apureina, kannustajina tai hiljaisina hyväksyjinä. Kiusaaminen vaikuttaa kokonaisvaltaisesti lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen. Kiusaamisen vaikutukset heijastuvat negatiivisesti kiusaajan ja kiusattujen lisäksi turvattomana ilmapiirinä myös muuhun ryhmään, jossa kiusaamista tapahtuu. Riidat ja erimielisyydet eivät ole kiusaamista vaan ne eroavat kiusaamisesta siinä, että ne ovat usein hetkellisiä, eikä niiden kohteeksi joudu jatkuvasti yksi ja sama oppilas.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 14 §:n mukaan **häirintää** on käyttäytyminen, jolla loukataan henkilön ihmisarvoa siten, että luodaan halventava, nöyryyttävä, uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Häirintä on yksi syrjinnän muodoista. Häirintä voi olla esimerkiksi seksuaalista häirintää tai sukupuoleen perustuvaa häirintää. Tasa-arvolain (609/1986) 7§ kieltää seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän.

Seksuaalinen häirintä voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta.

Seksuaalisen kuvamateriaalin lähettäminen lapselle on seksuaalista häirintää ja se saattaa täyttää myös rikoksen tunnusmerkistön (rikoslaki 39/1889, 24.luku 8 § ja 9 §).

Seksuaalista häirintää ovat seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet sekä epäasialliset seksuaaliset puheet, kaksimieliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset. Seksuaalinen häirintä voi ilmetä myös fyysisenä kosketteluna ja lähentelynä, sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevin ehdotuksina tai vaatimuksina sekä seksuaalirikoksina, kuten raiskauksena, sen yrityksenä tai seksuaalisena ahdisteluna. Seksuaalista häirintää voi tapahtua eri digitaalisen median kanavissa kuten esimerkiksi nettipeleissä, WhatsAppissa ja Snapchatissa.

Sukupuoleen perustuva häirintä on henkilön sukupuoleen liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Tällaista on esimerkiksi sukupuoleen liittyvä halventava nimittely.

Seksuaalinen ahdistelu tarkoittaa tekoja, jotka loukkaavat seksuaalista itsemääräämisoikeutta kohdistuen yksityisiin kehon osiin, kuten pakaroihin, sukupuolieliimiin, rintoihin tai reisiin. Sitä on sopimaton koskettelu kuten puristelu, sively, taputtelu tai kähmintä ja on rangaistavaa silloin, kun sitä voidaan pitää tahallisenä tekona. Esimerkiksi väkijoukossa vahingossa tapahtuva toisen takapuolen hipaisu ei ole rangaistavaa. Jos seksuaalinen ahdistelu kohdistuu alle 16-vuotiaaseen tai alle 18-vuotiaaseen silloin, kun tekijä on auktoriteettiasemassa tai luottamussuhteessa alaikäiseen (esimerkiksi opettaja tai nuorisotyöntekijä), teko voi täyttää lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistön. Seksuaalisesta ahdistelusta tulee tehdä rikosilmoitus mahdollisimman pian.

Rasismi on syrjintää ihmisen etnisen ryhmän tai muun syntyperään liittyvän seikan perusteella. Rasististen viestien lähettäminen on erittäin loukkaavaa käytöstä. Jatkuvasta

rasistisesta käytöksestä koulu tekee ilmoituksen poliisille. Rasistiset merkit ja eleet sekä tekstit/kuviot/kuvat mm. vaatetuksessa ovat kiellettyjä koulussa. Niitä ei saa esittää koulussa.

Väkivalta tarkoittaa voiman ja vallankäyttöä suhteessa toiseen tehdäkseen toiselle jotain pahaa, vahingoittavaa ja satuttavaa tai sillä uhkailua. Väkivalta voi olla ruumiillista voimankäyttöä kuten lyömistä, tai henkistä kuten toisen loukkaamista ja satuttamista sanallisesti. Henkistä väkivaltaa on myös toisen pakottaminen tekemään jotain tai ajattelemaan jollain tietyllä tavalla.

Kiusaamisen ja väkivallan muotoja koulussa/netissä/somessa ovat esimerkiksi:

- lyöminen, tyrkkiminen, potkiminen, nipistely, maahan kaataminen, kamppaaminen, puskeminen, hiuksista vetäminen, kuristaminen, esineellä heittäminen tai vahingoittaminen ja muu käsiksi käyminen
- pilkkaaminen, haukkuminen, lällättely, häpäiseminen, vähätteleminen, ilkkuva matkiminen ja toisen naurunalaiseksi saattaminen
- pelottelu, uhkaaminen, kiristäminen, syrjiminen, eristäminen, ulkopuolelle jättäminen, pakottaminen tekemään jotakin, tahallinen väärin neuvominen ja perättömien juttujen kertominen
- toisen/toisten yllyttäminen yhtä vastaan, toisen puolustamisen estäminen ja yksin jättäminen
- rahan tai tavaran kiristäminen, tavaroiden piilottelu tai luvatta ottaminen tai särkeminen
- yksityisen tiedon jakaminen netissä tai toisen huijaaminen oman yksityisen tiedon jakamiseen, someryhmästä eristäminen ja poissulkeminen tai ryhmään lisääminen luvatta, kuvien manipuloiminen, kuvien ottaminen ja levittäminen ilman toisen lupaa

2. VÄKIVALLAN, KIUUSAAMISEN JA HÄIRINNÄN ENNALTAEHKÄISY KOULU-, RYHMÄ- JA YKSILÖTASOLLA

Yhteisöllisyyttä rakennetaan ja tuetaan sekä koulun että luokan tasolla säännöllisesti. Oppilaiden ryhmäyttämisen tukemiseksi järjestetään lukuvuosittain koulun eri-ikäisten yhteistä toimintaa. Luokissa käsitellään koulun järjestyssäännöt ja luodaan tarvittaessa luokan omia sääntöjä/ohjeita. Yhteisössä huolehditaan riittävän välituntivalvonnan järjestämisestä. Aktiivinen kummiluokkatoiminta edistää yhteisöllisyyttä ja lisää turvallisuuden tunnetta varsinkin pienemmissä oppilaissa. Kaikenlaista häiriökäyttäytymistä vähentää ja turvallisuuden tunnetta lisää se, että oppilaat opiskelevat koulussa ohjeistetusti, ohjatusti ja valvotusti.

Koulun yhteisöllisyyttä lisätään osallistamalla oppilaita oppilaskuntatoiminnan kautta. Oppilaita ohjataan ikäkauteen sopivilla tavoilla ottamaan huomioon toiset ihmiset ja oivaltamaan oma vastuu paitsi omasta myös muiden hyvinvoinnista. Heitä myös perehdytetään omiin oikeuksiinsa käydä koulua turvallisesti. Oppilaille opetetaan yhdessä elämiseen liittyvät hyvät tavat ja heiltä vaaditaan ikäkauden mukaista hyvää käytöstä. Vanhempainyhdistyksen toiminta vastuuttaa myös koteja toimimaan yhteisöllisyyden ja turvallisuuden edistämiseksi. Huoltajia kannustetaan olemaan kouluun yhteydessä matalalla kynnyksellä. Koulussa pyritään avoimeen, keskustelemaan ja kannustavaan ilmapiiriin.

Halsuan yhtenäiskoulussa pyritään tunnistamaan tilanteet ja puuttumaan niihin enne kuin ne ehtivät kehittyä vakaviksi. Tässä auttaa hyvä oppilaantuntemus ja riittävä valvonta oppi- ja välitunneilla sekä siirtymätilanteissa. Kaikki koulussa työskentelevät aikuiset puuttuvat epäasialliseen, väkivaltaiseen ja aggressiiviseen käyttäytymiseen sekä kiusaamistapauksiin. Ennaltaehkäisevää toimintaa suunnitellaan koulun oppilashuoltoryhmässä, jonka jäseninä ovat myös kuraattori ja terveydenhoitaja sekä vanhempainyhdistyksen edustaja opettajien ja oppilaskunnan edustajien lisäksi.

KOULUTASOLLA

- Luokanohjaaja/-opettaja käy koulun järjestyssäännöt (huoltajien luettavissa Halsuan kunnan Pedanet-sivuilla) läpi oppilaiden kanssa vähintään kerran lukuvuodessa alkusyksyllä
<https://peda.net/halsua/ljt/kjl>
- edellytämme, että jokainen koulussa toimii toista arvostaen ja hyvän ystävän tavoin oppimistilanteissa, välitunneilla sekä koulumatkoilla
- valvomme tehokkaasti välitunteja
- kehitämme kummiluokkatoimintaa
- teemme tarvittaessa tilannekartoituksia koulukiusaamisesta esim. oppilaille ja huoltajille suunnatuilla kyselyillä
- järjestämme koulun yhteisiä vanhempainiltoja yleisistä kasvatukseen liittyvistä asioista ja teemoista
- käsittelemme ongelmatilanteita tarvittaessa oppilashuoltoryhmässä
- annamme oppilaille ohjeita välitunnin viettoon
- osallistamme oppilaita mm. oppilaskunnan hallituksen avulla ottamaan heidät mukaan koulun sääntöjen laadintaan sekä luomaan kouluun hyvää yhteishenkeä
- kirjaamme kiusaamistilanteet, toimenpiteet ja seurannan

RYHMÄTASOLLA

- järjestämme luokkakohtaisia vanhempainiltoja
- kartoitamme luokan/ryhmän kiusaamistilannetta tarvittaessa esim. kyselyin
- keskustelemme luokissa säännöllisesti hyvän ja turvallisen oppimisympäristön edellytyksistä
- opastamme lapsia, miten toimitaan kiusaamistilanteissa (tunne- ja turvataitokasvatus)
- korostamme sitä, että kiusaamisesta kertominen ei ole kantelua
- korostamme sitä, että kiusaamisesta kertominen ei ole kantelua
- toimimme luokkahengen parantamiseksi

- laadimme luokkaan tarvittaessa omat luokan ohjeet hyvän ja turvallisen oppimisympäristön edistämiseksi

YKSILÖTASOLLA

- keskustelemme kiusaajan/kiusaajien ja kiusatun/kiusattujen sekä heidän huoltajiensa kanssa ja pyrimme löytämään myönteisiä toimintamalleja asioiden ratkaisemiseksi
- > keskustelut ja niissä sovitut asiat kirjataan
- > tarvittaessa osapuolet selostavat tapahtuman itse kirjallisesti
- > teon sovittaminen sovitaan yhteisesti
- > sovimme tavoitteen käyttäytymisen muutokselle opettajan tai kuraattorin kanssa ja teemme siihen liittyvät sopimukset
- > seuraamme sopimusten noudattamista, seurantakeskusteluista pidetään kirjaa
- > tehostamme kiusaajan tarkkailua koulupäivän aikana ja sovimme tarvittaessa liikkumisesta/ oleilusta valvotusti, esim. välitunnit vietetään sisällä valvojan seurassa
- > rehtori voi tarvittaessa evätä oppilaalta opetukseen osallistumisen jäljellä olevan työpäivän ajaksi, mikäli oppilas on vaaraksi muiden oppilaiden tai koulun aikuisten turvallisuudelle taikka opetus häiriintyy kohtuuttomasti
- > oppilashuoltoryhmä ohjaa tarvittaessa oppilaan huoltajia ottamaan yhteyttä hoitavaan tahoon
- > rohkaisemme kaikkia lapsia toimimaan aktiivisesti kiusaamista vastaan

3. TOIMENPITEET VÄKIVALTA-, KIUUSAAMIS- JA HÄIRINTÄTILANTEISSA

Kiusaaminen, häirintä ja väkivallan käyttö koulussa on ehdottomasti kielletty. Kaikkeen em. puututaan koulussa välittömästi. Tilanteet selvitetään mahdollisimman pian kaikkien osapuolten läsnä ollessa. Mahdolliset väkivallan uhrin

viedään tarvittaessa terveydenhoitajalle tai terveyskeskukseen vammojen todentamista tai/ja hoitamista varten. Tilanteesta laaditaan kirjallinen tapaturmailmoitus ja muut mahdolliset asiakirjat. Tapauskohteisesti voidaan tehdä myös huoli-ilmoitus ja/tai lastensuojeluilmoitus.

Niin kiusaamisesta, häirinnästä kuin väkivallanteosta ollaan aina yhteydessä sekä tekijän että uhrin huoltajiin. Tarvittaessa tiedotetaan poliisille ja sosiaalityöntekijälle. Kriisiryhmä järjestää tarvittaessa ensiapua. Tapahtuneen jälkeen keskustellaan sekä oppilaiden että henkilökunta kanssa. Ulkopuolisen avun käyttö on myös tässä mahdollista. Koulun arkeen paluuta on tuettava.

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus määrätä häiritsevä oppilas/opiskelija poistumaan luokasta, muusta opetustilasta tai koulun tilaisuudesta. Rehtori ja opettaja voivat oppilasta/opiskelijaa poistaessaan käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Kun oppilas poistetaan opetustilasta, hänet ohjataan kanslian valvontaan ja oppilaan huoltajaa informoidaan tilanteesta mahdollisimman pian. Oppilaan huoltajalle ilmoitetaan myös, jos tilanne vaatii oppilaan opetuksen epäämistä eli oppilaan lähettämistä loppupäivän ajaksi kotiin. Voimakeinojen käyttö on kirjattava ja kirjaus toimitettava rehtorille, joka arkistoi selostuksen. Myös ns. läheltä piti -tilanteista koulun henkilökunta tekee kirjallisen ilmoituksen rehtorille.

Toimenpiteet fyysisessä väkivaltatilanteessa

- kehota oppilasta lopettamaan väkivalta ja pyri rauhoittamaan tilanne
- pyydä lähellä olevia hakemaan paikalle muita aikuisia
- soita tarvittaessa hätänumeroon 112
- anna ensiapu ja toimita henkilö tarvittaessa hoitoon
- ilmoita rehtorille ja huoltajille
- tee tilanteesta kirjallinen ilmoitus rehtorille
- tee myös huoli- ja/tai lastensuojeluilmoitus

Yhteistyö huoltajan kanssa

- kehotamme huoltajia ottamaan yhteyttä ensisijaisesti lapsen omaan opettajaan/luokanohjaajaan sekä tarvittaessa kuraattoriin tai rehtoriin välittömästi kiusaamisen tai häirinnän alettua tai lapsen jouduttua väkivallan uhriksi
- jotta pystymme kaikin koululle mahdollisin keinoin auttamaan sekä kiusattua/uhria ja kiusaajaa/teon tekijää, tarvitsemme riittävästi tietoa tapahtumista
- järjestämme tarvittaessa kiusatun/uhrin ja kiusaajan sekä heidän huoltajiensa kanssa yhteisneuvottelun
- vakavissa pahoinpitelytapauksissa ohjaamme huoltajia käymään lapsen kanssa lääkäriä tai terveydenhoitajalla tarkistuttamassa vammat ja saamaan niihin hoitoa
- huoltajilla on oikeus päättää asianomistajana rikosilmoituksen tekemisestä

Yhteistyö viranomaisten kanssa

- kiusatun/uhrin ja kiusaajan sekä heidän huoltajiensa kanssa sovittuun yhteisneuvotteluun kutsumme tarvittaessa mukaan lähipoliisin
- pahoinpitelytapauksissa otamme aina yhteyttä poliisiin ja tiedotamme asiasta, jolloin poliisi päättää asian saattamista syyteharkintaan

4. SUUNNITELMAN TIEDOTUS, PEREHDYTYS JA PÄIVITYS

Suunnitelmasta tiedottaminen ja kouluyhteisön henkilöstön ja huoltajien sekä yhteistyökumppanien perehdyttäminen ohjeisiin

- suunnitelma hyväksytetään sivistys- ja hyvinvointilautakunnalla
- suunnitelma on luettavissa Halsuan kunnan Peda.net-sivuilla <https://peda.net/halsua>
- suunnitelmasta tiedotetaan koulun henkilöstölle opettajakokouksissa sekä oppilaskunnalle ja huoltajille vuosittain syyslukukauden alkaessa

Suunnitelman päivittäminen, toteutumisen seuranta sekä seurantaan liittyvä kirjaaminen ja arviointi

- suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa ja viimeistään opetussuunnitelman päivittämisen yhteydessä
- suunnitelman toteutumista arvioidaan lukuvuosittain opettajakokouksissa sekä tarvittaessa koulun johtoryhmässä
- suunnitelman päivittämisestä vastaa rehtori